

ზღაპრის რიტმული სიმარტივე თანაარსებობს მოდერნისტ დე-ზორიენტაციას, ეპისტემოლოგიურ არასტაბილურობასა და ფსიქოლოგიურ ფრაგმენტაციას თან, რის შედეგადაც იქმნება ჰიბრიდული ან ფორმა, რომელიც ერთდროულად უკავშირდება ქართულ ლიტერატურულ ტრადიციას და მას თანამედროვე ხედვით ახლებურად განმარტავს. ფიქსირებული მორალური დასკვნების შეთავაზების ნაცვლად, რომანი foreground-ზე წამოსწევს ინტერპრეტაციულ მრავალფეროვნებას და რეფლექსიურ გახსნილობას, რითაც ახალ და დახვეწილ პერსპექტივას სთავაზობს თანამედროვე ფაბულასა და მორალურ ალეგორიაზე არსებულ დისკუსიებს. თანამედროვე ფაბულის კვლევებში დოჩანაშვილის ალეგორიული სტრუქტურის ყოვლისმომცველი ანალიზი ნაკლებადაა წარმოდგენილი. აღნიშნული სტატია ავსებს ამ ხარვეზს და ტექსტს მითოპოეტური და ეთიკური მოდერნიზმის კონტექსტში ხელახლა განამწესებს. კვლევის მიზანია შეავსოს თეორიული სიცარიელე თანამედროვე ფაბულის სფეროში და რომანი ზღაპრის-მითის-მოდერნისტული ეთიკის ღერძზე ხელახლა გადაადგილოს.

საკვანძო სიტყვები: გურამ დოჩანაშვილი, თანამედროვე ფაბულა, მორალური ალეგორია, მითოპოეტიკა, ქართული ლიტერატურა, მოდერნიზმი.

შესავალი

გურამ დოჩანაშვილის რომანი *სამოსელი პირველი* თანამედროვე ქართული ტრადიციის მოდერნისტულ გარდაქმნაში ერთ-ერთ გადაწყვეტ ზღვარს წარმოადგენს. ფოლკლორული და ზღაპრული ელემენტების მოდერნისტულ ცნობიერებასთან შერწყმით, ნაწარმოები ქმნის ორიგინალურ ან ფორმას, რომ-

ელიც ერთდროულად ინარჩუნებს ისტორიულ უწყვეტობას და აფართოებს ქართული ლიტერატურის ესთეტიკურ საზღვრებს. ამ განსაკუთრებულმა თვისებამ რომანი არა მხოლოდ ეროვნულ კონტექსტში, არამედ თანამედროვე მსოფლიო ლიტერატურის ფართო სივრცეშიც ღირსეულ სამეცნიერო ინტერესის საგნად აქცია. მიუხედავად ამისა, როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო დონეზე, მცირეა ის კვლევები, რომლებიც რომანის ალ-ეგორიულ სტრუქტურას თანამედროვე ფაბულის თეორიის ჭრილში განიხილავს, რაც ტექსტის უფრო მოცულობითი და კომპლექსური წაკითხვის აუცილებლობაზე მიუთითებს.

ნაწარმოების ცენტრში დგას „სამოსელი პირველის“ იმიჯი - სიმბოლური ბირთვი, რომელიც ფუნქციონირებს როგორც მრავალშრიანი მეტაფორა, ადამიანის ბუნებიდან კულტურაში, უდანაშაულობიდან ეთიკურ ცნობიერებაში გადასვლის აღმნიშვნელი. ეს განაპირობებს რომანის ძირითად კითხვას: როგორ გარდაქმნის დოქანაშვილი თანამედროვე ფაბულის სტრუქტურულ და თემატურ კომპონენტებს და როგორ იყენებს ამ გარდაქმნას მორალური ალეგორიის ჩარჩოში? აღნიშნული კვლევითი სამიზნე პროდუქციულ პერსპექტივას გვთავაზობს როგორც ზღაპრული ესთეტიკის, ასევე მოდერნისტული ფრაგმენტულობის გაგებისთვის, რომლებიც ერთობლივად ჩამოყალიბებენ რომანის ნარატიულ სივრცეს.

თანამედროვე ფაბულის კვლევებში *სამოსელი პირველი* უმეტესად თემატიკურ დონეზეა გაანალიზებული; თუმცა სრულყოფილი თეორიული ჩარჩო, რომელიც ახსნიდა, როგორ გარდაისახება ჟანრი მოდერნისტ პირობებში, ჯერ კიდევ დაუმუშავებელია. არსებული კვლევები ყურადღებას ამახვილებს ზღაპრულ ატმოსფეროსა და ალეგორიულ სიმბოლიკაზე, თუმცა ნაკლებად იკვლევს ამ ელემენტებსა და მოდერნიზმისთვის დამახასიათებელ ეთიკურ ბუნდოვანებასა და ეპისტემოლოგიურ

რღვევას შორის კავშირს. შედეგად, კვლავ ღიად რჩება კითხვა, თუ როგორ ქმნის რომანი უნიკალურ ან ფორმას მითოპოეტკურ ალუზიებს, მოდერნისტ ან სტრატეგიებსა და მორალურ მიებას შორის ინტერფეისის გზით.

ამ სტატიის მიზანია შეავსოს აღნიშნული ხარვეზი და დოჩანაშვილის რომანი გაიანალიზოს თანამედროვე ფაბულის, მორალური ალეგორიისა და ზღაპარ–მითი–მოდერნისტული ან უწყვეტობის გადაკვეთაზე. ანალიზი ხელახლა აფასებს რომანის ადგილს თანამედროვე ქართულ ლიტერატურაში, მისი ფორმალური სტრუქტურისა და თემატური ფენების ერთობლივი განხილვის საფუძველზე. ჰერმენევტიკულ მიდგომასა და ხარისხობრივ ტექსტუალურ ანალიზზე დაფუძნებული კვლევა ყურადღებას ამახვილებს ალეგორიული ნიშნების ფუნქციონირებაზე, სიმბოლური სტრუქტურების ტრანსფორმაციაზე და ეთიკური გადაწყვეტილების ბუნდოვანებაზე. ეს მეთოდოლოგიური ჩარჩო საშუალებას იძლევა რომანი დავინახოთ არა მხოლოდ შინაარსობრივად, არამედ თანამედროვე ფაბულის თეორიულ დებატებშიც ახალი პოზიციით.

აღნიშნული მიდგომის საშუალებით, სტატია მიზნად ისახავს წარმოაჩინოს, თუ როგორ გარდაქმნის *სამოსელი პირველი* ფაბულის დიდაქტიკურ ბუნებას მოდერნისტული რღვევების გავლით; როგორ ქმნის დამაბულობას ზღაპრული უწყვეტობისა და ეთიკური გაურკვევლობის შორის; და როგორ ამუშავებს დოჩანაშვილი ალეგორიულ პოეტიკას, რომელიც უნიკალურ წვლილს შეაქვს თანამედროვე ქართულ ლიტერატურაში (ფილაშვილი 2022:3). აღნიშნავს, რომ პრედიკატი ძალიან ემოციურია მწერლის ნაწარმოებში, ემოცია ზოგჯერ პოზიტიურია, ზოგჯერ – ნეგატიური. ემოციას ძლიერი ექსპრესია ახლავს, რაც ტექსტს უფრო გამომსახველს ხდის.

კვლევა იყენებს ჰერმენევტიკულ მეთოდს, რომელიც დაფუძნებულია ტექსტის ხარისხობრივ ანალიზზე. რომანი განიხილება ახლო კითხვა-ანალიზის გზით, ხოლო მისი ალეგორიული ელემენტები ინტერპრეტირდება თანამედროვე ფაბულის თეორიისა და მოდერნისტული ეთიკის კონტექსტში. ანალიზის პროცესში თეორიულ წყაროებსა და პირველწყაროს ტექსტს შორის მიმდინარეობს დიალოგი; სიმბოლური სტრუქტურების ფუნქციონირება და ეთიკური ბუნდოვანების სფერო იკვეთება შინაარსობრივი ანალიზის მეშვეობით.

1970-იანი წლების ქართული მოდერნიზმის კონტექსტში დოქანაშვილი აღიქმება როგორც ავტორი, რომელიც აკავშირებს ფოლკლორულ ცნობიერებასა და მოდერნისტულ ეთიკურ ძიებას. *სამოსელი პირველი* წარმოადგენს მითოპოეტიკური მოდერნიზმის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მაგალითს, სადაც საბჭოთა ეპოქის კულტურული წნეხი ფაქიზად იგრძნობა ფონურად, მიუხედავად იმისა, რომ რომანი პირდაპირ პოლიტიკურ თემებზე არ არის აგებული. ამგვარი პოზიციონირება ნაწარმოებს მყარად ამაგრებს თანამედროვე ქართული ან ტრადიციაში და ამავედროულად მას მოდერნისტული ესთეტიკის ლოკალურ ვარიაციად ამაღლებს. ამ ხარვეზების ამოწურვით, მოცემული კვლევა *პირველი სამოსელს* თანამედროვე ფაბულის თეორიულ ჩარჩოში ათავსებს და მისი ალეგორიული სტრუქტურის ჰოლისტიკურ წაკითხვას სთავაზობს ეთიკური მოდერნიზმის კონტექსტში. ამავე ჩარჩოში რომანის ალეგორიული სტრუქტურის შეფასება პირველ რიგში საჭიროებს თანამედროვე ფაბულის თეორიის, ზღაპარ-მითის ურთიერთობისა და მოდერნისტული ან თეორიების კონცეპტუალური საფუძვლების განსაზღვრას. პოსტმოდერნისტული რომანი წარმოაჩენს გადასვლას ტრადიციულ მითი-ტექსტებიდან ახალ ტექსტებში. ამ პროცესში, როგორც აბდულლაიევა (2024: 2) აღნიშნავს, პოსტმოდერნისტული რომ-

ანი განლაგებულია „ორიგინალსა“ და წარმოშობილ ტექსტს შორის.

თეორიული ჩარჩო

თანამედროვე ფაბულის ჟანრული გარდაქმნა მეოცე საუკუნის ან ესთეტიკაში საგრძნობ რღვევას აღნიშნავს. მაშინ როდესაც ტრადიციული ფაბულა სტრუქტურულად მოკლე და მკაფიო მორალურ დასკვნაზე დაფუძნებული ფორმით განისაზღვრება, მოდერნისტულ ლიტერატურაში ეს სტრუქტურა როგორც თემატიკურ, ისე ფორმალურ დონეზე იშლება; დიდაქტიკას ეთიკური ბუნდოვანება ანაცვლებს, ხოლო ერთმნიშვნელოვნება - მრავალშრიანი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობით. ეს გარდაქმნა ალეგორიის ფუნქციასაც არსებითად ცვლის. ვალტერ ბენიამინის მიდგომა - რომელიც ალეგორიას ისტორიულობის მყიფეობასა და მნიშვნელობის უწყვეტობის დარღვევას უკავშირებს - აჩვენებს, რომ თანამედროვე ან ტექსტებში ალეგორია აღარ არის მხოლოდ მორალური მაჩვენებელი; იგი ხდება გამოხატვის რეჟიმი, რომელიც ნატეხებად დაშლილ სამყაროში მნიშვნელობის არასტაბილურობას ავლენს (Benjamin, 2003: 156-164). ანგუს ფლეტჩერის მიერ ალეგორიის განსაზღვრა როგორც მრავალმნიშვნელოვანი აზროვნების რეჟიმისა და არა ფიქსირებული რეპრეზენტაციული სისტემისა, წარმოადგენს მნიშვნელოვან თეორიულ საფუძველს, რათა გავიგოთ, რატომ სცილდება თანამედროვე ფაბულა ტრადიციულ ფორმას (Fletcher, 2012: 45-52).

ზღაპარსა და მითს შორის დაკავშირება და მათი კავშირი თანამედროვე ან ნარატივთან ასევე გადამწყვეტ როლს ასრულებს ფაბულის გარდაქმნის ასახსნელად. ნოთროპ ფრაიის კლასიფიკაცია, რომელიც ხაზს უსვამს მითური მოდელების მდგრად გავლენას თანამედროვე ლიტერატურაზე, აჩვენებს, რომ არქაული სტრუქტურები მხოლოდ ისტორიული ნაშთები არ არის; ისინი აქტიურად მონაწილეობენ თანამედროვე ან ტექსტებში

მნიშვნელობის წარმოქმნაში (Frye, 2000: 137-154). ზღაპრის ციკლური დრო, არქეტიპული პერსონაჟები და გამარტივებული ან ხაზი, როდესაც ხვდება მოდერნისტ ან სტრატეგიებს — ფრაგმენტულ ცნობიერებას, უხეშად შეწყვეტილ ქრონოლოგიასა და არადგინტობის რეჟიმებს — წარმოქმნის ჰიბრიდულ ფორმას, რომელიც ერთდროულად ეფუძნება ტრადიციას და ამავდროულად სცილდება მას. სწორედ ეს ჰიბრიდულობა ხდის თვალსაჩინოდ დამაბულობას ზღაპრულ სტრუქტურებსა და მოდერნიზმისათვის დამახასიათებელ ეპისტემოლოგიურ გაურკვევლებს შორის ისეთ ტექსტებში, როგორცაა *სამოსელი პირველი*.

მორალური ალეგორიის კონტექსტში, მოდერნისტული მგრძობელობის განმსაზღვრელი ნიშანია მორალის განხილვა არა როგორც ფიქსირებული ჭეშმარიტებების სფეროსი, არამედ როგორც სუბიექტის შინაგან კონფლიქტებში გასინჯული გამოცდილებისა. პოლ რიკერის ჰერმენევტიკული მიდგომა, რომელიც სიმბოლის ინტერპრეტაციულ გახსნილობას უსვამს ხაზს, განსაკუთრებით პროდუქტიულია იმის ასახსნელად, თუ რატომ ეწინააღმდეგება თანამედროვე ალეგორია ერთმნიშვნელოვან ინტერპრეტაციას (Ricoeur, 1976:47-53). თანამედროვე ფაბულაში მორალური დასკვნა არც პირდაპირია და არც საბოლოო; მნიშვნელობა ყალიბდება მკითხველსა და ტექსტს შორის უწყვეტი ურთიერთქმედების გზით. ამრიგად, ალეგორია იქცევა ან სტრატეგიად, რომელიც მკითხველს არა წინასწარ განსაზღვრული მორალური პასუხისკენ, არამედ რეფლექსიისა და ინტერპრეტაციისკენ წაიყვანს, საკუთარი ეთიკური პოზიციის ჩამოყალიბებისკენ.

მოდერნისტული ან თეორიები ასევე აუცილებელ კომპონენტს წარმოადგენს რომანის ფორმალური სტრუქტურის ანალიზისთვის. ბრაიან მაკჰეილის მიდგომა — რომელიც მოდერნისტულ ან ტექსტს ეპისტემოლოგიურ გაურკვევლობაზე, შინ-

აგან დაყოფასა და კოგნიტიურ დისონანსზე აყალიბებს - გვეხმარება მივხვდეთ, რატომ არის მნიშვნელობა ისეთი მოლიპული და არასტაბილური *სამოსელი პირველად* მსგავს ტექსტებში (McHale, 1987: 23-34). მოდერნისტულ ანში მთავარი კითხვა აღარ არის „როგორია სამყარო?“, არამედ „როგორ შეიძლება მისი შეცნობა?“ - და ეს კითხვა ძირს უთხრის ტრადიციულ ფაბულაში არსებულ დიდაქტიკურობის პრინციპს. შედეგად, თანამედროვე ფაბულა ხდება ან ფორმა, რომელშიც ეპისტემოლოგიური ძიება და ეთიკური გაურკვეველობა ერთმანეთთანაა გადაჯაჭვული.

როდესაც აღნიშნული თეორიული მიდგომები ერთმანეთთან იკვეთება, სამი ძირითადი კონცეპტუალური ღერძი გამოიკვეთება *სამოსელი პირველად* ანალიზისთვის: ალეგორიის მოდერნისტული რეფუნქციონალიზაცია; ზღაპრული და მითური სტრუქტურების შერწყმა მოდერნისტ ან სტრატეგიებთან; და ფაბულის ფორმა, რომელიც ეთიკურ გაურკვეველობაზე და სუბიექტურ გამოცდილებაზეა დაფუძნებული. ეს ჩარჩო შესაძლებელს ხდის რომანი განვიხილოთ როგორც მითური უწყვეტობის, ასევე მოდერნისტული მყიფეობის ჭრილში.

აღნიშნული ღერძები ნათელს ჰფენს, რომ რომანი ქმნის სივრცეს, სადაც თანამედროვე ფაბულა თავიდან კონსტრუირდება არა მხოლოდ შინაარსობრივად, არამედ ან ესთეტიკის მიმართებითაც. ამგვარად, თეორიული ჩარჩო ყოვლისმომცველ პერსპექტივას გვაძლევს რომანის ალეგორიული ნიშნების, ზღაპრული სტრუქტურებისა და მოდერნისტული ეთიკური დაძაბულობების ანალიზისთვის. ეს ჩარჩო საფუძველს უქმნის შემდეგ განყოფილებას, რომელიც განიხილავს რომანის ალეგორიულ ქსოვილს და იმას, თუ როგორ ტრანსფორმირდება ზღაპრული სტრუქტურა მოდერნისტული რღვევების გავლენით.

მეთოდები

ამ კვლევა ეფუძნება ჰერმენევტიკულ და ხარისხობრივ ტექსტუალურ ანალიზს. კვლევის ძირითადი ობიექტია გურამ დოჩანაშვილის რომანი *სამოსელი პირველი*, რომელიც განიხილება თანამედროვე ფაბულის, ალეგორიისა და მოდერნისტული ნარატივის თეორიულ ჩარჩოში.

კვლევაში გამოყენებულია „ახლო კითხვის“ მეთოდი, რაც გულისხმობს ტექსტის ალეგორიული სისტემის, სიმბოლური ქსოვილის, დროით-სივრცობრივი კონსტრუქციისა და მითოპოეტიკური მოტივების ტრანსფორმაციის დეტალურ ანალიზს. ტექსტში იდენტიფიცირებული სიმბოლური ერთეულები განიხილება თეორიულ წყაროებთან დიალოგში, რაც საშუალებას იძლევა გამოვლინდეს მათი ფუნქციური დატვირთვა და ეთიკური გაურკვევლობის წარმოქმნის მექანიზმები.

მეთოდოლოგიური ჩარჩო ეფუძნება ვალტერ ბენიამინის, პოლ რიკერის, ანგუს ფლეტჩერისა და ბრაიან მაკკეილის კონცეპტუალურ მიდგომებს, რომლებიც გამოიყენება რომანის ალეგორიული სტრუქტურისა და თანამედროვე ფაბულის მოდერნისტული ტრანსფორმაციის შესაფასებლად.

რომანის ალეგორიული სტრუქტურის ანალიზი

მიუხედავად იმისა, რომ *სამოსელი პირველი* ან ზედაპირზე მარტივ, ზღაპრულ ატმოსფეროს ქმნის, მისი შიდა არქიტექტურა მრავალშრიანი ალეგორიული ქსოვილით არის აგებული. რომანის ცენტრში არსებული სიმბოლური ორგანიზება არღვევს ან ხაზის ლინეარულ განვითარებას და თითოეულ ან ერთეულს დამოუკიდებელ ინტელექტუალურ სივრცედ გარდაქმნის. დოჩანაშვილის ტექსტი მკითხველს მუდმივად აძლევს გამოწვევას დაინახოს ან ზედაპირზე აშკარა ზღაპრული სტრუქტურა, მაგრამ ამასთანავე იაზროვნოს მის ქვეშ მიმდინარე ღრმა მორალურ და ონტოლოგიურ დამაბულობებზე. სწორედ ამ ორი

სისრულის ერთდროული შენარჩუნებაა რომანის ალეგორიული ძალის ძირითადი წყარო - დამაბული, მაგრამ შინაგანად ჰარმონიული ბალანსი იმ ორ საფეხურს შორის, რომლებიც ქმნიან ან მთლიანობას.

რომანის ცენტრალური სიმბოლო - „სამოსელი პირველი“ - ფუნქციონირებს არა მხოლოდ როგორც ობიექტი, არამედ როგორც ნიშანი, რომელიც მთელი ან განმავლობაში განსაზღვრავს ინდივიდის საკუთარ თავთან და სამყაროსთან ურთიერთობის მნიშვნელობას. სამოსელს მინიჭებული მრავალმნიშვნელობა ნათელს ხდის რომანის ალეგორიის ლოგიკას: სამოსელი ერთდროულად ჩანს როგორც დამცავი გარსი და როგორც უდანაშაულობის დატოვების მაჩვენებელი; იგი არის მეტაფორა იმისათვის, რომ ადამიანის გზა ბუნებრივიდან კულტურულურ სტრუქტურებში გარდაუვალია, და ამავე დროს მახსენებელი, რომ ბუნებრივ მდგომარეობაში დაბრუნება შეუძლებელია. ეს დამაბულობა რომანის განმეორებად მორალურ მოტივად იქცევა და მკითხველს ინდივიდის შინაგანი ტრანსფორმაციის შემეცნებით გზაზე მიმართავს. აქ ალეგორია აღარ ქმნის კლასიკური მნიშვნელობის ფიქსირებულობას; იგი ხდება სიმბოლური ფორმა, რომლის მნიშვნელობაც მუდმივად იცვლება, ფართოვდება და მოითხოვს ფიქრს.

რომანის პერსონაჟებიც ამავე ალეგორიული ჩარჩოს ნაწილია. ისინი იშვიათად გამოიხატებიან ფსიქოლოგიური სიღრმის დეტალურად დახატული პროფილებით; პირიქით - ისინი უფრო მოქმედებენ როგორც ფიგურები, რომლებიც ადამიანის ბუნების გარკვეულ ასპექტებს ასახავენ. ამ სტრუქტურამ შეიძლება გაგვახსენოს ზღაპრული ტრადიციის ტიპოლოგიური პერსონაჟები, მაგრამ მოდერნისტული ანთვის დამახასიათებელი შინაგანი კონფლიქტი მუდმივად თვალსაჩინოა. მთავარი გმირი, თავისი პასიური და შემდეგი ბუნებით, თითქოს იმეორებს ტრად-

იციული ზღაპრის გმირის სულიერ გზას; თუმცა მისი გამოცდები არ იძლევა იმ მკაფიო შედეგებს, რომლებიც ზღაპრის მოდელისთვის არის დამახასიათებელი. თითოეული შეხვედრა სწავლების მომენტადაა წარმოდგენილი, მაგრამ ეს სწავლება საბოლოო დასკვნებს არ წარმოშობს; პირიქით - გმირის შიგნით არსებული სიცარიელე კიდევ უფრო ფართოვდება. ამ გზით დოქანაშვილი ზღაპრის ნიმუშებს მოდერნისტული ბუნდოვანებით გარდაქმნის: პერსონაჟები აღარ არიან გმირები, რომლებიც თავიანთ ბედს ასრულებენ, არამედ ინდივიდები, რომლებიც აზრის ძიების პროცესში საკუთარი მიმართულების დაკარგვას განიცდიან.

დოქანაშვილის ან სტრატეგიას კიდევ უფრო ამყარებს სივრცობრივი კონფიგურაციის ბუნდოვანება. რომანში არ არის განსაზღვრული ზუსტი გეოგრაფიული ან ისტორიული დროითი ჩარჩო. ეს არჩევანი აძლიერებს ალეგორიული სტრუქტურის უნივერსალობას: სივრცე ატარებს ქართული კულტურული მეხიერების კვალს, მაგრამ ამავე დროს ინარჩუნებს ბუნდოვანებას, რომელიც საშუალებას აძლევს მას რეზონირება ჰქონდეს მრავალ კულტურაში არსებული მითური ტექსტურებთან. სივრცის ეს ბუნდოვანება კიდევ ერთხელ გვახსენებს ბენიამინის იდეას ალეგორიის კავშირზე ისტორიული უწყვეტობის დარღვევასთან: ადგილის სიცარიელე ხელს უშლის მნიშვნელობის ფიქსირებას და მკითხველს აძლევს შესაძლებლობას, სიმბოლური სტრუქტურა მრავალ პარალელურ ინტერპრეტაციაში გააზროს (Benjamin, 2003: 172-175).

ერთ-ერთი სფერო, სადაც ალეგორია ყველაზე მკვეთრად კონცენტრირდება, რომანის ენაა. მიუხედავად იმისა, რომ დოქანაშვილის ენა ზღაპრულ სიმარტივეს ატარებს, ამ სიმარტივის ქვეშ ირონიული ცნობიერება იმალება. წინადადებები ხშირად იწყება ტრადიციული მთხრობელის დამამშვიდებელი ტონით,

მაგრამ შემდეგ მოულოდნელი გარდატეხებით ასახვენ მოდერნისტულ რღვევებს. ეს ენა ერთდროულად აყენებს მკითხველს ზღაპრული ნაცნობობისა და მოდერნისტული აღქმის მოულოდნელი შეკითხვების წინაშე. რიკერის სიმბოლურ დისკურსზე მიდგომა - რომელიც სიმბოლის მრავალშრიან ინტერპრეტირებადობას უსვამს ხაზს - ზუსტად შეესაბამება რომანის ლინგვისტური სტრატეგიის ახსნას; ენა მკითხველს არ აძლევს საშუალებას ერთ საბოლოო მნიშვნელობაზე შეჩერდეს, არამედ ქმნის სიჭარბეს, რომელიც ფიქრს ააქტიურებს (Ricoeur, 1976: 61-65).

რომანის ალეგორიული სტრუქტურის კიდევ ერთი განმასხვავებელი ნიშანია ეთიკური ჩიხების წარმოშობა ან სხვადასხვა ეტაპზე. პერსონაჟების მიერ გავლილი სიტუაციები არ იძლევა მორალურ გადაწყვეტებს კლასიკური ფაბულის მსგავსად; პირიქით - მორალური პრობლემა ხშირად ღრმავდება და არა წყდება. აქ მთავარი დამაბულობა უკავშირდება იმ წინააღმდეგობრიობას, რომელიც თანამედროვე ინდივიდის მნიშვნელობათა და ღირებულებათა სამყაროშია ჩადებული. მაკჰეილის მიერ მოდერნისტული ან ტექსტის ეპისტემოლოგიური გაურკვევლობით დახასიათება სწორედ ამ ასპექტის ახსნისთვისაც მნიშვნელოვანი ხდება (McHale, 1987: 39-42). დოჩანაშვილის პერსონაჟები სამყაროს აღარ აღიქვამენ ფაბულისთვის დამახასიათებელი წესრიგული მორალური ჩარჩოს ფარგლებში; ისინი იმყოფებიან მორალურ გეოგრაფიაში, რომლის საზღვრებიც მუდმივად იცვლება. აქვე ჩნდება თანამედროვე ალეგორიის ნამდვილი სახე: დიდაქტიკური ერთმნიშვნელოვნების ნაცვლად ვხვდებით ღია, უწყვეტ ეთიკურ კითხვათა სტრუქტურას.

ეს მრავალშრიანი კონსტრუქცია რომანის ალეგორიას უბრალო ან ტექნიკაზე მეტად აქცევს ადამიანის ბუნებაზე ფილოსოფიური ფიქრის ინსტრუმენტად. *პირველ სამოსელში* ალეგორია ხდება აზროვნების რეჟიმი, რომელიც ხილვადს ხდის ინ-

დივიდის შინაგან ტრანსფორმაციას, აერთიანებს ზღაპრის არქეტიპულ ელემენტებსა და მოდერნიზმის მყიფე სუბიექტურობას. ამიტომ რომანი ქმნის სტრუქტურას, რომელიც ალეგორიას კლასიკურ განსაზღვრებებს აღუდგება და თანამედროვე ფაბულისთვის ახალ თეორიულ და ესთეტიკურ მიმართულებას სთავაზობს.

შედეგები

ანალიზის შედეგად დადგინდა, რომ რომანში სამოსელი პირველი ტრადიციული ფაბულის სტრუქტურა არსებითად გარდაქმნილია. ალეგორია ტექსტში არ ფუნქციონირებს როგორც ერთმნიშვნელოვანი მორალური მაჩვენებელი, არამედ ქმნის მრავალშრიან და ინტერპრეტაციაზე გახსნილ მნიშვნელობათა სივრცეს.

რომანის ცენტრალური სიმბოლო — „სამოსელი პირველი“ — კონსტრუირებულია როგორც მრავალმნიშვნელოვანი მეტაფორა, რომელიც აერთიანებს ეთიკური პასუხისმგებლობის, სუბიექტური თვითშემეცნებისა და მორალური ტვირთის სემანტიკურ ველებს. ტექსტში არ ფიქსირდება ფიქსირებული მორალური დასკვნა; პირიქით, იქმნება ეთიკური გაურკვევლობის ნარატიული სივრცე.

გარდა ამისა, გამოვლენილია, რომ მითოპოეტიკური და ზღაპრული მოტივები შერწყმულია ფრაგმენტულ მოდერნისტულ ნარატივთან, რის შედეგადაც ფორმირდება ჰიბრიდული თანამედროვე ფაბულის მოდელი.

ზღაპარს, მითს და თანამედროვე ან ნარატივს შორის ურთიერთობა

სამოსელი პირველი, თავისი ან სტრუქტურით, რომელიც ზღაპრული ესთეტიკისა და მოდერნისტული ცნობიერების შერწყმით არის შექმნილი, უწყვეტად ხელახლა განსაზღვრავს ზღაპარს ტრადიციულსა და თანამედროვე ფორმებს შორის. რომანის

მითოპოეტიკური ტექსტურა იქმნება არა მხოლოდ ფოლკლორული მოტივებისკენ მიმართული ვიზუალური ნიშნებით, არამედ არქეტიპების გარდაქმნით, რომლებიც კულტურულ მემკვიდრებაშია ფესვგადგმული და მოდერნისტული ეთიკური კვლევის ჩარჩოში ფორმას იცვლიან. ამგვარად, ან ქმნის დაძაბულ ბალანსს ზღაპრის მოწესრიგებულ, პროგნოზირებად სტრუქტურასა და მოდერნიზმის ფრაგმენტულ, მყიფე და ხშირად ბუნდოვან ან სტრატეგიებს შორის. ზღაპრული წესრიგისა და მოდერნისტული გაურკვევლობის დაპირისპირება რომანის პოეტიკური საფუძვლის ერთ-ერთ ცენტრალურ ღერძად იქცევა.

ეს დაძაბულობა განსაკუთრებით თვალსაჩინო ხდება იმ მოკლე, მაგრამ ინტენსიურ მომენტში, როდესაც გმირი საკუთარ შინაგან გარდაქმნას აცნობიერებს: „სიჩუმეში უფრო მკაფიოდ დაინახა თავი” (დოჩანაშვილი, 2011: 103). ზღაპრებში ასეთი სცენები, როგორც წესი, გმირის საბოლოო სიბრძნისკენ ან პრობლემის გადაჭრისკენ მიდის; დოჩანაშვილის ანში კი ამგვარი გაცნობიერება ახალ სტაბილურობას არ ქმნის. პირიქით - იგი აღნიშნავს გარდატეხის იმ მოდერნისტულ წერტილს, სადაც მნიშვნელობა კიდევ უფრო იშლება და სუბიექტი საკუთარ შინაგან ფრაგმენტაციასთან რჩება პირისპირ. ამგვარად, ზღაპრული განათლების მოდელი იცვლება მოდერნისტული ეგზისტენციალური ძიებით.

მითური სტრუქტურის ცენტრში არსებული მოგზაურობის მოტივიც ანალოგიურად გადამუშავებულია. ტრადიციულ ზღაპარში გზა გმირს განვითარების მიმართულებას აძლევს და დაძაბულ გამოცდებს მიზნისკენ მიჰყავს; რომანში კი გზა გარდაიქმნება სიმბოლოდ, რომელიც ასახავს გაურკვევლობასა და მიმართულების დაკარგვას: „გზა დაპირების გარეშე იშლებოდა” (დოჩანაშვილი, 2011: 56). ეს სიტყვები შეგნებულად არღვევს ზღაპრის ტელეოლოგიურ სტრუქტურას. დაპირების არარსებობა

ასახავს თანამედროვე ადამიანის მდგომარეობას ეგზისტენციალურ გაურკვეველობაში. ამგვარად, მოგზაურობა ადარ წარმოადგენს პროგრესის ან ხაზს; იგი ხდება მოდერნისტული მეტაფორა „ძებნის ამაოებისთვის“.

ზღაპრული ატმოსფერო იგრძნობა რომანის ფიგურალურებშიც; თუმცა ზღაპრის პერსონაჟთა არქექტიპული სტაბილურობა თანამედროვე ანში მნიშვნელოვანწილად იშლება. მთავარი გმირის ტვირთის სიმბოლური ბუნება მკაფიოდ ჩანს შემდეგ წინადადებაში: „მან სამოსლის სიმძიმე შეაშინა“ (დოჩანაშვილი, 2011:42). ზღაპარში ასეთი საგანი ტრადიციულად მაგიურ ან დამხმარე როლს შეასრულებდა; აქ კი იგი გადაიქცევა დანაშაულის, პასუხისმგებლობისა და გაუცხოების სიმბოლოდ. დოჩანაშვილის ალეგორიულ ენაში სამოსელი ერთდროულად აღნიშნავს კულტურულ მემკვიდრეობასა და ეთიკურ ტვირთს. შესაბამისად, ზღაპრული „დამხმარე საგანი“ იცვლება მოდერნისტული „განძრახვის შემაფერხებელი“ და სიღრმისეულად ასათქმელი სიმბოლოთი.

ზღაპრისა და მითის შეხების კიდევ ერთი სფერო რომანის დროითი სტრუქტურაა. მაშინ, როდესაც ზღაპარში დრო ხშირად ციკლურია, მოწესრიგებული და სტატიკური, რომანში დრო მყიფედ იქცევა და სუბიექტის ფსიქოლოგიურ მდგომარეობაზე დამოკიდებული: „დრო ჩრდილივით დაიძრა“ (დოჩანაშვილი, 2011:88). ეს ჩრდილოვანი მოძრაობა გამოხატავს როგორც ისტორიული დროის ბუნდოვანებას, ისე მოდერნისტული დროითი შეხედულების ფრაგმენტულობას. ამგვარად, ან ქმნის ორმაგ დროით კონსტრუქციას: ზღაპრის დროებითი უსაზღვრობა ინარჩუნებს ძალას, მაგრამ მასთან ერთად ჩნდება მოდერნიზმის დროითი გაურკვეველობაც.

ზღაპარსა და თანამედროვე ეთიკურ ძიებას შორის მიმართება კიდევ უფრო გამძაფრებულია რომანის ენით. ან მთხრო-

ბელის მარტივი და დამამშვიდებელი ხმა ხშირად ირღვევა მოდერნისტული ირონიით. ამის ერთ-ერთი მაგალითია წინადადება, რომელიც გმირის დაბრუნების სურვილს გამოხატავს: „დაბრუნება სურდა, მაგრამ გზა უკვე აღარ ეკუთვნოდა“ (დოჩანაშვილი, 2011:67). ზღაპარში დაბრუნება ჩვეულებრივ ციკლის დახურვას უტოლდება; აქ კი დაბრუნება შეუძლებელია. გზა აღარ ეკუთვნის მას, ისევე როგორც წარსულში დაბრუნების შეგრძნება მიუღწეველია თანამედროვე ადამიანისათვის.

ამ ყველა ელემენტის განლაგებისას *სამოსელი პირველი* ქმნის ჰიბრიდულ ან ფორმას, რომელიც აერთიანებს ზღაპრის არქეტიპულ უწყვეტობასა და მოდერნისტული ანის მყიფე სტრუქტურას. ეს ჰიბრიდულობა რომანს ქმნის ისეთ ტექსტად, რომელიც ერთდროულად ასახავს ქართული ლიტერატურის ტრადიციულ არქიტექტონიკას და მოდერნისტული ეთიკური და ეპისტემოლოგიური საკითხების ღრმა ჩარჩოს. ამგვარად, დოჩანაშვილის რომანი ხდება ძლიერი მაგალითი თანამედროვე ფაბულის გარდაქმნის გასააზრებლად - ორიგინალური ან მოდელი, რომელიც აჩვენებს, როგორ ერწყმის ზღაპრის მარტივი ფორმები მოდერნისტული გაურკვევლობის ესთეტიკას.

ეთიკური ძიება და ადამიანური ბუნება

დოჩანაშვილის *სამოსელი პირველი* ტოვებს კლასიკური ფაბულის ტრადიციას, რომელიც მორალს ფიქსირებული პრინციპებით განსაზღვრავს, და მის ნაცვლად ქმნის ეთიკურ სივრცეს, რომელიც ინდივიდის სუბიექტურ გამოცდილებასა და შინაგან დაძაბულობებზეა აგებული. მთელი რომანის განმავლობაში მორალური ძიება წარმოჩნდება არა როგორც გარე ავტორიტეტის ბრძანება, არამედ როგორც შინაგან სამყაროში წარმოქმნილი კონფლიქტების შედეგი. ამიტომ ტექსტის ეთიკური სტრუქტურა არ არის ლინეარული; ის მყიფეა, ცვალებადი და ხშირად მოუგვარებელი. სწორედ ამ წერტილში თანამედროვე ალე-

გორია მკაფიოდ იკვეთება: მორალი იცვლება დიდაქტიკური ან ელემენტიდან აზროვნების იმ რეჟიმად, რომელიც ადამიანის ბუნების გაურკვეველობებითაა ნაქსოვი.

ეს მყოფე ეთიკური სივრცე მატერიალურად ხორციელდება გმირის სამოსელთან დამოკიდებულებაში. სამოსელი რომანში მოქმედებს არა მხოლოდ როგორც კულტურული სიმბოლო, არამედ როგორც ინდივიდის მიერ ტარებული მორალური ტვირთის მეტაფორა. გმირის სამოსელისადმი ორმაგი დამოკიდებულება აშკარად გადმოსცემს თანამედროვე ადამიანის მორალურ გაურკვეველობას: „სამოსლის სიმძიმე შეაშინა” (დოჩანაშვილი, 2011: 42). აქ „სიმძიმე” აღნიშნავს არა გარე სასჯელს, არამედ პასუხისმგებლობის აღების შიშს - საკუთარ გადაწყვეტილებებზე პასუხისმგებლობის ტარების შფოთვას. მორალური მოქმედება უკვე აღარ არის კანონის დამორჩილება; ეს ხდება საკუთარი სინდისის წინაშე დაპირისპირება.

რომანის განმავლობაში არაერთი მომენტი წარმოაჩენს მორალური არჩევანის მიმართულების დაკარგვას ან ბუნდოვანებას. ერთ-ერთი ყველაზე მკაფიო ეთიკური დამაბულობა ჩანს გმირის დაბრუნების სურვილსა და გზის მის უარყოფას შორის: „დაბრუნება სურდა, მაგრამ გზა აღარ ეკუთვნოდა” (დოჩანაშვილი, 2011: 67). აქ გზა აღარ არის მხოლოდ ფიზიკური ადგილი; ის წარმოადგენს მორალური ტრანსქტორიის მეტაფორას. თანამედროვე ანში საკუთარი გზის არჩევის თავისუფლება ერთდროულად წარმოშობს მიმართულებისდაკარგულობასა და ეკუთვნილების დაკარგვას. ამიტომ რომანი ნაკლებად ცდილობს განსაზღვროს, რა არის მორალური შეცდომა; უფრო მეტად ის იკვლევს, როგორ ცდილობს ინდივიდი აზრს მისცეს საკუთარ მოქმედებებს.

ადამიანურ ბუნებაზე მსჯელობის კიდევ ერთი განზომილება ჩნდება სიჩუმისა და თვითანალიზის სცენებში. ტრადი-

ციულ ზღაპრებში მსგავსი მომენტები გმირს სიბრძნისკენ ან განმტკიცებისკენ მიჰყავს. დოჩანაშვილის ტექსტში კი სიჩუმე ხდება ადგილი, სადაც სიმშვიდის ნაცვლად შინაგანი ცხელება იჩენს თავს: „სიჩუმეში უფრო მკაფიოდ დაინახა თავი“ (დოჩანაშვილი, 2011: 103). ეს სიცხადე გადაწყვეტას კი არ მოაქვს, არამედ საკუთარი მყიფეობის გაცნობიერებას ამძაფრებს. ეთიკური განმანათლებლობა იცვლება ეთიკური ექვით; და სწორედ ეს ფრაგმენტირებული სუბიექტი - მოდერნისტული ან ნარატივის ბირთვი - განსაზღვრავს რომანის მორალურ სტრუქტურას.

ტექსტის ეთიკური ძიების ერთ-ერთი განმსაზღვრელი ელემენტია ის გაურკვეველობა, რაც პერსონაჟის მოქმედებების შედეგებს უკავშირდება. მკაფიო საზომი იმისა, სწორია თუ მცდარი გმირის ქცევა, არ არსებობს. სწორისა და მცდორის განსაზღვრა არ მომდინარეობს ან მქმედისგან შემოთავაზებული ფიქსირებული ჩარჩოდან; ეს წარმოშობს მკითხველისა და ტექსტის ურთიერთობით ფორმირებულ ინტერპრეტაციულ პროცესს. აქითქოს, რომანი ხსნის კლასიკური ფაბულის დიდაქტიკურ დასკვნას და მორალურ ფუნქციას გარდაქმნის ფიქრის პროცესად, რომელსაც ერთობლივად ქმნიან ტექსტი და მკითხველი. ამ მხრივ, ნაწარმოები ერგება თანამედროვე ეთიკური თეორიების იმ ხაზს, რომელიც სუბიექტურობასა და ინტერპრეტაციულ გახსნილობას უსვამს ხაზს.

მორალური ძიება კიდევ უფრო ინტენსივნიდება სახლში არსებულ სურვილებსა და გარე სამყაროს მოლოდინებს შორის დაპირისპირებაში. ბევრ სცენაში გმირი მოქმედებს კეთილი განზრახვით, მაგრამ მაინც ეთიკურ ჩიხში ვარდება, რადგან ვერ ხედავს საკუთარი მოქმედებების შედეგს. ეს ხდება თანამედროვე ადამიანის მორალური მდგომარეობის განსაზღვრელი ნიშანი: განზრახვასა და შედეგს შორის შეუსაბამობა. შემდეგი მცირე წინადადება ამ დამაბულობას დიდი სიზუსტით ასახავს: „სევ-

დიანი ნაბიჯით მიდიოდა ეჭვი მის გვერდით” (დოჩანაშვილი, 2011:74). აქ ეჭვი არ არის მოქმედების შემაფერხებელი ძალა; ის ეთიკური ცნობიერების გარდაუვალი განზომილებაა.

საბოლოოდ, რომანი ქმნის ჩარჩოს, სადაც მორალის შეფასება აღარ ხდება ფიქსირებული წესებით, არამედ ადამიანის გამოცდილების მყიფე ბუნებაში. ზღაპრის მკაფიო ჭეშმარიტებებს ანაცვლებს თანამედროვე ეთიკური გაურკვეველობა, ხოლო პერსონაჟის შინაგანი კონფლიქტები მკითხველს რთული, მრავალშრიანი ეთიკური ფიქრის საფუძვლების გააზრებისკენ მოუწოდებს. ამიტომ დოჩანაშვილის ანი გადაადის ფაბულის დიდაქტიკურ სტრუქტურაზე და თანამედროვე ადამიანის ეთიკურ, ფსიქოლოგიურ და ეგზისტენციალურ რეალობას მრავალშრიანი ფორმით წარმოსახავს.

მსჯელობა

მიღებული შედეგები ადასტურებს, რომ *სამოსელი პირველი* შეესაბამება ვალტერ ბენიამინის მიერ აღწერილ ალეგორიის ისტორიული რღვევისა და მნიშვნელობის არასტაბილურობის მოდელს. ალეგორიული ნიშნების ინტერპრეტაციული გახსნილობა ემთხვევა პოლ რიკერის სიმბოლური მნიშვნელობის სიჭარბის კონცეფციას.

„სამოსელი პირველის” მრავალმნიშვნელოვანი სიმბოლური სისტემა უარყოფს ფიქსირებული მორალური დასკვნების ლოგიკას და ამყარებს ეთიკურ რეფლექსიაზე დაფუძნებულ ნარატიულ სივრცეს, რაც ბრაიან მაკჰეილის მოდერნისტული ეპისტემოლოგიური გაურკვეველობის მოდელთან კორელაციაში იმყოფება.

ამგვარად, რომანი წარმოგვიდგება როგორც ტრადიციული ფაბულის მოდერნისტული რეკონსტრუქცია და მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს თანამედროვე ქართული ლიტერატურისა და ფაბულის თეორიის ურთიერთმიმართების კვლევაში.

დასკვნა

გურამ დოჩანაშვილის *სამოსელი პირველი* უნდა ჩაითვალოს თანამედროვე ქართული ლიტერატურის ერთ-ერთ ყველაზე ორიგინალურ ნიმუშად, რომელიც ზღაპარ-მითოლოგიურ ტრადიციას მოდერნისტულ ესთეტიკასთან აერთიანებს. მიუხედავად იმისა, რომ რომანი ზედაპირზე მარტივ და ზღაპრულ ან სტრუქტურას ქმნის, ამ სიმარტივის ქვეშ დგას ღრმა ალეგორიული სისტემა, რომელიც ადამიანის ბუნების ეთიკურ, ფსიქოლოგიურ და ონტოლოგიურ განზომილებებს იკვლევს. როგორც ამ კვლევამ აჩვენა, დოჩანაშვილი გარდაქმნის კლასიკური ფაბულის დიდაქტიკურ ფუნქციას ზღაპრის არქექტიპული ძალის მოდერნისტულ ეპისტემოლოგიურ გაურკვევლობასთან შერწყმით, რითაც მორალურ ძიებას ღია დასასრულიანი ფიქრის ველში გადაადგილებს.

რომანის ალეგორიული მოქმედება ქმნის სტრუქტურას, რომელიც აფართოებს თანამედროვე ფაბულის საზღვრებს. „სამოსელი პირველის“ მეტაფორა აქ ფუნქციონირებს არა მხოლოდ როგორც კულტურული სიმბოლო, არამედ როგორც მრავალშრიანი ნიშანი, რომელიც ატარებს ინდივიდის საკუთარ თავთან და სამყაროსთან დამოკიდებულების მორალურ სიმძიმეს. მისი მნიშვნელობა სცილდება იმ მაგიურ ფუნქციას, რომელიც ზღაპრებში საგნებს მიეკუთვნებათ; იგი უკავშირდება ინდივიდის არჩევანებს, შიშებსა და პასუხისმგებლობას და ავლენს თანამედროვე სუბიექტის ეთიკურ მყიდვობას. როგორც ნაჩვენებია ანალიზში, გმირის სამოსელთან ურთიერთობა გაურკვევლობითა და შინაგანი კონფლიქტითაა განსაზღვრული: „სამოსლის სიმძიმე შეაშინა“. ეს შიში წარმოადგენს იმ ღრმა ეთიკური შფოთვის მოდერნისტულ გამოხატულებას, რომელიც ქმედებების შედეგებზე პასუხისმგებლობას უკავშირდება.

ზღაპარ–მით–მოდერნისტული ან ხაზის მიხედვით ჩატარებული ანალიზი ცხადყოფს, რომ რომანი გამორჩეულ ადგილს იკავებს როგორც ეროვნული ლიტერატურის კონტექსტში, ისე მსოფლიო ლიტერატურული მოდერნიზმის გარშემო მიმდინარე თეორიულ დისკუსიებში. დოჩანაშვილი აერთიანებს ფოლკლორულ ცნობიერებასთან დაკავშირებულ რიტმულ სიმარტივეს მოდერნიზმის ცნობიერების ნაკადთან, ფრაგმენტაციასთან და გაურკვევლობასთან, რითაც ჰიბრიდულ ან ფორმას ქმნის. ეს ფორმა მთლიანად ვერ დაექვემდებარება ტრადიციული ზღაპრის ლინეარულ სტრუქტურას, მაგრამ არც სრულად იშლება მოდერნისტული რუპტურას სივრცეში. პირიქით - რომანი სწორედ ამ ორ სფეროს შორის თავსდება და ქმნის უნიკალურ ესთეტიკურ სივრცეს, სადაც არქექტიპული მოტივები თანამედროვე ეთიკურ დილემებს ხვდებიან.

მორალური ძიების პერსპექტივიდან ნაწარმოები გვთავაზობს ეთიკურ ჩარჩოს, რომელიც თანამედროვე სუბიექტის შინაგან დამაბულობებზეა აგებული. აქ მორალური ჭეშმარიტებები ფიქსირებული აღარ არის; ინდივიდის სუბიექტური გამოცდილება, მისი არჩევანის სირთულე და შედეგების წინასწარ დანახვის შეუძლებლობა ხდება ეთიკური ფიქრის საფუძველი. წინადადება - „ეჭვი მის გვერდით მიდიოდა“ - ეჭვს არ წარმოაჩენს მორალურ ნაკლად; იგი ხდება ეგზისტენციალური ცნობიერების გარდაუვალი კომპონენტი. სწორედ ამიტომ რომანი შეგნებულად თრგუნავს ფაბულის დიდაქტიკურ სიცხადეს და მკითხველს საკუთარ ეთიკურ პოზიციაზე ფიქრისკენ უბიძგებს.

დასასრულს, *სამოსელი პირველი* მნიშვნელოვან წვლილს შეაქვს თანამედროვე ფაბულისა და მორალური ალეგორიის შესახებ მსჯელობაში. ზღაპრული ტრადიციის კულტურულ უწყვეტობასა და მოდერნიზმის კრიტიკულ ცნობიერებას შორის დამაკავშირებელი ხიდის შექმნით, დოჩანაშვილის ტექსტი დამკვ-

იდრებულ ადგილს იკავებს როგორც ქართულ ლიტერატურაში, ისე მოდერნისტული ან თეორიის სივრცეში. რომანის მრავალმრიანი სტრუქტურა ხილვადს ხდის ადამიანური ბუნების მყიფეობას, მორალური ფიქრის გახსნილობას და მითოპოეტური სიმბოლოების უწყვეტ რეზონანსს თანამედროვე ლიტერატურაში. ამ თვალსაზრისით, *სამოსელი პირველი* არა მხოლოდ ლიტერატურული მიღწევაა, არამედ ტექსტი, რომელიც თანამედროვე ეთიკისა და ან თეორიისთვის კვლევის მდიდარ ველს ქმნის. მოცემული ნაშრომი აფართოებს თანამედროვე ფაბულის კვლევის ფარგლებს ქართულ ლიტერატურაში და ქმნის საფუძველს შემდგომი ანალიზებისთვის, რომლებიც ალეგორიასა და ეთიკურ მოდერნიზმს შორის ურთიერთობას სხვა ტექსტებშიც გამოიკვლევენ. ამ გზით, იგი ხელახლა ამტკიცებს, რომ თანამედროვე ფაბულის თეორიული საზღვრების გააზრება საჭიროა არა მხოლოდ დასავლური ლიტერატურული ტრადიციებით, არამედ ქართული ან მემკვიდრეობითაც.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- Abdullayeva, Y.** (2024). *Mythopoeitics of the postmodernist novel: At the level of structural-compositional properties. International Journal of Innovative Technologies in Social Science*, 4 (44), 1-5. [https://doi.org/10.31435/ijitss.4\(44\).2024.3002](https://doi.org/10.31435/ijitss.4(44).2024.3002) e-ISSN: 2544-9435
- Benjamin, W.** (2003). *The origin of German tragic drama* (J. Osborne, Trans.). Verso.(Original work published 1928). ISBN: 1859844138. https://archive.org/details/originofgermantr0000benj_y9z7
- Dochanashvili, G.** (2011). *Samoseli pirveli*. Meridiani Press. ISBN: 9789941103179. <http://book.gov.ge/en/book/the-first-robe-/32>
- Fletcher, A.** (2012). *Allegory: The theory of a symbolic mode*. Princeton University Press. ISBN:9780691151809. <https://press.Princeton>

- on.edu/books/paperback/9780691151809/allegory?srsltid=AfmBOoog
MLSi5_6aoMD3geX840JZIr1SnJHIdPpajp1EdVFQkwwgRdiR_
- Frye, N.** (2000). *Anatomy of criticism: Four essays*. Princeton University Press. ISBN: 9780691202563. <https://press.princeton.edu/books/paperback/9780691202563/anatomy-of-criticism?srsltid=AfmBOooawMtU-dPZsiB4PinAvy3Q4qqU0F5mPh MoJk0kfKMn>
- McHale, B.** (1987). *Postmodernist fiction*. Routledge. ISBN: 9780415045131. <https://www.routledge.com/Postmodernist-Fiction/McHale/p/book/9780415045131>
- Pilashvili, E.** (2025). Syntactic Constructions Expressing Comparison in Guram Dochanashvili's 'Samoseli Pirveli' [The First Garm ent]. *Transactions of Telavi State University*, 1(38). <https://doi.org/10.52340/tuw.2025.38.01.12>
- Philashvili, E.** (2022). The Role of Predicate in Guram Dochanashvili's Fiction (based on „The Best Robe“). *Transactions of Telavi State University*, (1(34), 75–80. <https://doi.org/10.52340/tuw.2022.09>
- Ricoeur, P.** (1976). *Interpretation theory: Discourse and the surplus of meaning*. Texas Christian University Press. ISBN: 0912646594. <https://archive.org/details/interpretationth0000ricu/mode/2up>
- ცანავა, რ.** (2010). ესე, კრიტიკა: გურამ დოჩანაშვილი – სამოსელი პირველი. *სანი*. <https://arilimag.ge/გურამ-დოჩანაშვილი-სამოს/>